

«Вступаю на військову службу, й урочисто клянусь...»

Серед буремних подій 1991-го, які сколихнули всю Україну, одна, що відбулася в Рівному, назавжди увійшла до хронік Незалежності України. Саме в нашому місті один із військових підрозділів першим присягнув на вірність українському народові, не очікуючи наказу вищого командування.

Рівненський сценарист, режисер і телеоператор **Олександр ДЕМЧИК** якось серед архівних накопичень Народного дому знайшов унікальне відео, яке оприлюднив у соцмережах. На ньому зафіксовано, як у Рівному особовий склад військової частини присягає на вірність народові України. Цікаво, що разом із військовими присягають і всі охочі цивільні рівняни, серед яких можна побачити відомих нині місцевих політиків, посадовців, активістів. Датоване відео першим грудня 1991 року. Олександр Демчик зазначив, що автор відео йому не відомий, однак припускає, що це міг бути хтось із тогочасних активістів «Народного Руху».

За його словами, ці унікальні кадри без перебільшення є історичними не лише для нашого міста, а й для всієї України. Вони

Вілен Мартиросян у Рівному привів до присяги полк зв'язку.

створено «Спілку офіцерів України», головою якої й обрали Вілена Мартиросяна. Діяльність «Спілки» на чолі з полковником Мартиросяном поклала початок формуванню Збройних сил України.

Під час відомих нам подій серпневого путчу 1991 року полковник Мартиросян першим оголосив про вихід його підрозділу з підпорядкування Міноборони СРСР і заявив про перехід у підпорядкування Верховної Ради України.

невідомий оператор.

Чому датою публічної присяги було обране 23 грудня, невідомо. Однак саме цей день назавжди вписав Рівне в хроніки незалежної України. Двадцять третього грудня особовий склад полку вишикувався на плацу за місцем дислокації, а згодом урочистим маршем у супроводі оркестру вирушив на площу Незалежності. На чолі колони несли великий портрет Тараса Шевченка, який місцеві активі-

На кадрах відео можна побачити чимало відомих нині рівнян: Сергія Пандрака, Івана Дем'янюка, Любомира Олексюка, Петра Кульчинського, Любов Левчук. «Я, медсестра запасу, вступаю на військову службу і урочисто клянусь...», – схвильованим голосом виголошувала чи не **найвідоміша рівненська активістка, просвітянка, депутатка першої демократично обраної міської ради Рівного Тетяна РЕДЮК**. Декого з шанованих рівнян, які були учасниками непересічної події, вже немає на цьому світі. Але вони назавжди залишилися на історичних кадрах. Як-от старожил міста,

На завершення полковий оркестр виконав «Ще не вмерла Україна», хоча на той час музичну редакцію гімну ще не було затверджено. Урочистим маршем колони полку з синьо-жовтими прапорами рушили до казарм. На кадрах відео видно, як перехожі зупинялись і вітали вояків, чути вигуки «Слава! Слава!».

З особового складу полку в грудні 1991-го не присягнули на вірність Україні лише троє офіцерів. Вони виявили бажання повернутися до Росії. Жодних перешкод командування їм не чинило.

Щодо дати, яку можна побачити на відео – 1.XII.1991 (вона не від-

зберегли для нас непересічну подію, яка була однією з передумов створення майбутніх Збройних сил незалежної України.

Першим присягу склав полковник Мартирисян.

Ще до ухвалення Верховною Радою Акту проголошення незалежності України 27-28 липня 1991 року в Києві відбувся перший з'їзд офіцерів Збройних сил – громадян України, на який прибуло 320 делегатів від військових і понад сто запрошених осіб. У роботі з'їзду брали участь народні депутати, які обстоювали ідею створення Україною власних Збройних сил. До оргкомітету з підготовки з'їзду увійшов добре відомий на той час у Рівному командир 55-го окремого ордена Червоного Прапора Петроківського полку зв'язку 13-ї армії (нині 55-й окремий лінійно-вузловий полк зв'язку), який дислокувався у Рівному, **полковник Вілен МАРТИРОСЯН**. Окрім цього він був ще й депутатом Верховної Ради СРСР від Рівненщини. Саме там, на першому з'їзді, було

А 2 грудня того ж року Вілен Мартирисян у Рівному привів до присяги полк зв'язку, яким командував. Це був перший військовий

підрозділ у молодій українській державі, який присягнув на вірність українському народові. Щоправда, офіційний текст української присяги було затверджено Верховною Радою лише 6 грудня. Рівненські військовослужбовці виголошували текст присяги, написаний нашвидкуруч для другого з'їзду «Спілки офіцерів», який відбувся 2-3 листопада 1991 року.

Вочевидь, аби надати ще більшої значимості самій події присягання військовиків та виголосити вже, власне, офіційну присягу службовця Збройних сил України, у Рівному було вирішено організувати такий публічний акт на центральній площі Рівного, вже перейменованій на площу Незалежності, й на якій уже не було «вождя» світового пролетаріату. Власне, це дійство й зберіг нам

Шевченка, який місцеві активісти вручили військовим, і з яким вони затим присягали на вірність українському народові. Утім ім'я Тараса Шевченка, як сподівалися військові, полку так і не присвоїли.

На незвичайне дійство на площу Незалежності зійшло чимало рівнян, прибули народні та місцеві депутати, рівненські посадовці, активісти «Руху», інших демократичних партій і організацій.

Організатори створили відповідний антураж – сцена, портрети Шевченка, вишиті рушники, синьо-жовті прапори... Виступи політиків супроводжувалися сло-

Тодішні нардепи Микола Поровський і Василь Червоний теж склали присягу.

вами «Слава Україні». Але на це вітання тоді відповідали троєкратним «Слава!» Першим склав присягу полковник Мартирисян. За ним – тодішні народні депутати, уродженці Рівненщини Микола Поровський та Василь Червоний, заступник голови Рівненської облради Віктор Коваленко, міський голова Іван Федів.

Особливістю цього натхненного дійства було те, що поряд із військовими на вірність народові України могли присягнути службовці запасу та й усі охочі.

Депутатка першої демократично обраної Рівнероди Тетяна Редюк теж присягнула на вірність Україні.

учасник визвольних змагань і колишній репресований Пантелеймон Либак. Чимало рівнян можуть на тих кадрах упізнати себе. Є там також тодішній офіцер полку зв'язку, а нині голова Рівненської міської організації захисту сімей загиблих, померлих, інвалідів та ветеранів локальних конфліктів Петро Шемейко.

Усім, хто складав присягу, активісти «Народного Руху» дарували плакати із зображенням Пресвятої Богородиці, яку вважають покровителькою українського воїнства.

повідает дійсності), то, за словами Олександра Демчика, вочевидь, це помилка оператора, яка сталася через якийсь технічний збій. Бо ж технічні можливості 30 років тому були далеко не такі, як нині.

Дев'ятого серпня 2016 року в рамках відзначення 75-ї річниці створення 55-го окремого лінійно-вузлового полку зв'язку на території військової частини було встановлено меморіальну дошку, присвячену 25-й річниці складання полком військової присяги.

Із позицій сьогодення складно оцінити те, що сталося у той непростий час, 30 років тому. Усе могло скластися зовсім інакше. Адже, як згадував генерал-лейтенант у відставці Вілен Мартирисян, тодішній міністр оборони Морозов заборонив приводити особовий склад до присяги до виходу окремого наказу. Однак офіцери рівненського підрозділу не побоялися діяти всупереч вищому командуванню. І нехай нині до самого Мартирисяна, інших учасників тих історичних подій ставлення неоднозначне, але тоді вони були першими. Вони творили історію не лише Рівного, а й всієї України.

Світлана КАЛЬКО